

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและความเป็นมา

ปลานิลเป็นปลาน้ำจืดที่มีถิ่นกำเนิดในทวีปแอฟริกา แต่สามารถแพร่และขยายพันธุ์ได้ดีจนแพร่กระจายไปทั่วทุกภูมิภาคของโลก จนทำให้กลายเป็นพันธุ์ปลาสากลที่นิยมเพาะเลี้ยงกันทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ นอกจากนี้ปลานิลยังเป็นปลาที่เนื้อมีรสชาติดีเป็นที่นิยมบริโภคของคนทั่วไป จนทำให้ถูกเลือกเป็นพันธุ์ปลาที่ใช้ส่งเสริมให้เลี้ยงในประเทศกำลังพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งผลิตอาหารโปรตีนที่มีต้นทุนต่ำคุณภาพสูง เพื่อพัฒนาคุณภาพของประชากรโลก

ปลานิลได้ถูกนำเข้ามาในประเทศไทยครั้งแรก สมเด็จพระจักรพรรดิอากิฮิโตะ แห่งประเทศญี่ปุ่น เมื่อครั้งดำรงพระอิสริยยศมกุฎราชกุมาร ได้ทรงจัดส่งมาทูลเกล้าฯ ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช จำนวน 50 ตัว เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2508 และในเวลาต่อมาได้แพร่ขยายไปทั่วประเทศไทยโดยกรมประมง

อำเภอสนทราย จังหวัดเชียงใหม่ จากข้อมูลสถิติสำนักงานประมงจังหวัดเชียงใหม่ มีจำนวนผู้เลี้ยงปลาในบ่อมากกว่า 606 ราย มีพื้นที่มากกว่า 300 ไร่ เป็นอำเภอหนึ่งซึ่งมีระบบชลประทานที่ดีมีน้ำตลอดปี เกษตรกรในที่ลุ่มไม่สามารถปลูกพืชอย่างอื่นได้นอกจากการปลูกข้าว แต่การปลูกข้าวไม่ได้ผลมากนักเพราะว่ามีหอยระบาด เกษตรกรจึงหันมาทำนาปลาและได้พลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสโดยเปลี่ยนจากการทำนาเป็นการขุดบ่อเลี้ยงปลานิล ในตอนแรกได้มีเกษตรกรทำกันไม่กี่ราย และก็แพร่ขยายไปอย่างรวดเร็ว เพราะว่าคุณค่าได้กำไรดีกว่าการปลูกข้าว ต่อมาจำนวนเกษตรกรเพิ่มมากขึ้นจึงมีการจัดตั้งกลุ่มขึ้นมาเพื่อให้มีมาตรฐานการจัดจำหน่ายที่ถูกต้องและการรวมกลุ่มทำให้เกิดส่วนลดในการจัดซื้ออาหารที่ใช้เลี้ยงปลาให้มีราคาถูกลง และสามารถผลิตปลาได้ตลอดปี ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าเกษตรกรเหล่านั้น มีวิธีการเลี้ยง การจัดการเลี้ยงดูและมีผลตอบแทน รวมไปถึงปัญหาในการดำเนินงานอย่างไรบ้าง และมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมซึ่งเกษตรกรได้ขุดบ่อกันมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและวิเคราะห์จุดบกพร่องและจุด คุ่มทุน สำหรับผู้ที่สนใจจะทำธุรกิจการเลี้ยงปลานิลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเลี้ยงปลานิลของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมจากธุรกิจการเลี้ยงปลาของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในการดำเนินธุรกิจของผู้เลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่ อำเภอสันทราย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาเรื่องนี้สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ในการเลี้ยงปลานิลของเกษตรกรเพื่อรับการส่งเสริมการเลี้ยงปลาให้ประสบความสำเร็จมากขึ้น ตลอดจนการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อให้เกิดมูลค่ามากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาภูมิหลังของการเลี้ยงปลานิลของเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาในเขตพื้นที่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ตลอดจนเพื่อทราบความคิดเห็นและความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อระบบการส่งเสริมการเลี้ยงปลา

นิยามศัพท์

ปลานิล (*Oreochromis niloticus*) Linn. เป็นปลาน้ำจืดชนิดหนึ่ง เป็นปลากินพืช เลี้ยงง่าย มีรสชาติดี ออกลูกคด เจริญเติบโตรวดเร็วทนทานต่อโรค

เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรผู้เลี้ยงปลา อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ฟาร์ม หมายถึง หน่วยจัดการในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำซึ่งตามปกติเป็นหน่วยครัวเรือน หน่วยธุรกิจ

บ่อ หมายถึง หน่วยเลี้ยงสัตว์ซึ่งขุดขึ้นด้วยแรงคนหรือเครื่องจักร ตามปกติจะมีรูปสี่เหลี่ยมและหมายรวมถึง บ่อที่ทำขึ้นจากปูน ไม่ว่าจะป็นรูปสี่เหลี่ยมหรือวงกลมก็ตาม

รายได้ หมายถึง รายได้ของเกษตรกรที่ได้จากการจำหน่ายปลาตลอดปีโดยไม่หักต้นทุน

การใช้สินเชื่อ หมายถึงจำนวนเงินกู้ การกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนจากสถาบันของรัฐ
ความรู้ด้านตลาดรับซื้อและราคา หมายถึง ความรู้ของเกษตรกรในด้านหลัก เช่น
สถานที่การซื้อขาย และราคาของปลา

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ หมายถึง การที่เกษตรกรได้ติดต่อพบปะพูดคุยกับเจ้าหน้าที่
กรมประมงหรือหน่วยงานอื่น ๆ ไม่ว่าเจ้าหน้าที่จะมาเยี่ยมที่บ้านหรือการไปพบกับเจ้าหน้าที่
ที่สำนักงาน

ประสบการณ์ด้านอาชีพ หมายถึง ประสบการณ์หรือระยะเวลาที่เกษตรกรได้เคยทำการ
ผลิตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม หมายถึง การทำให้สิ่งรอบๆ ระบบการเลี้ยงปลามีการ
เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่เป็นอยู่ มีผลทำให้เกิดมลภาวะอื่นๆ เช่น น้ำเสีย กลิ่น โรคระบาด ตลอดจน
จนการอยู่ร่วมกันในสังคมชุมชนที่เปลี่ยนไป มีผลทำให้ชุมชนระยะใกล้ หรือระยะไกล ได้รับความ
เดือดร้อน

สอร์โมน คือ ยาปฏิชีวนะที่ใช้เป็นยารักษาโรคในไก่เนื้อที่เลี้ยงบนบ่อเลี้ยงปลา